

I. BİSEL
ULUSLARARASI
EFES BİLİMSEL
ARAŞTIRMALAR
VE
İNOVASYON
KONGRESİ

22-23 TEMMUZ
2023

İZMİR

İZMİR

KONGRE KİTABI

<https://bilselkongreleri.com>

CONGRESS ID

CONGRESS TITLE

1st BİLSEL INTERNATIONAL EFES SCIENTIFIC RESEARCHES AND INNOVATION CONGRESS

DATE and PLACE

22-23 JULY 2023, İZMİR/TURKEY

GENERAL COORDINATOR

Azat KALİ

EDITORS

Doç. Dr. Murat TASTANBEKOV

Emil Raul oğlu Ağayev

ORGANIZING COMMITTEE

Prof. Dr. Aitkul MAKHAYEVA

Prof. Dr. Margherita Mori

Doç. Dr. Necati SÜMER

Doç. Dr. Özge TEMİZ

Dr. İlyas ERPAY

Dr. Murat GENÇ

Dr. Musa ÇAKIR

Dr. Yılmaz Ulvi UZUN

PARTICIPANTS COUNTRY

**Algeria/Argentina/Azərbaycan/Bulgaria/France/Hungary/India/
Kazakhstan/Morocco/Pakistan/Romania/Russia/Tunisia/ Vietnam**

ORGANIZATION

BİLSEL

<https://bilselkongreleri.com>

All rights of this book belong to BİLGESİNA. Without permission can't be duplicate or copied.

Authors are responsible both ethically and juridically

Release Date: 06 August 2023

Bu kitabın tüm hakları BİLGESİNA Yayınevine aittir.
Yazarlar etik ve hukuki olarak eserlerden sorumludurlar.

Yayın Tarihi: 06 Ağustos 2023

ISBN: 978-625-99040-4-7

SCIENTIFIC COMMITTEE

Prof. Dr. Abdullah ÖZBOLAT
Prof. Dr. Aitkul MAKHAYEVA

Prof. Dr. Arinova Olga
Prof. Dr. Isak Froumin
Prof. Dr. Kargin Sergali
Prof. Dr. Kehinde Clement Lawrence

Prof. As. Dr. Lindita DURMISHI
Prof. Dr. Margherita Mori
Prof. Dr. Nana Jincharadze
Prof. Dr. Natalia Shchukina

Prof. Dr. Roza Nurtazina

Prof. Dr. Sadhna Jain
Prof. Dr. Süleyman DÖNMEZ
Prof. Dr. Süleyman GEZER
Prof. Dr. Yusuf ÖZKIR
Doç. Dr. Abdullah ALPEREN
Doç. Dr. Abdrasheva Banu
Doç. Dr. Abdulkerim DİLER
Doç. Dr. Adem DOĞAN
Doç. Dr. Akhmedova Feruza Medetovna

Doç. Dr. Akın KIRBAŞ
Doç. Dr. C. Vijai

Doç. Dr. Dzhamalieva Gaziza
Doç. Dr. Gökçe CEREV
Doç. Dr. Erdal AYDOĞMUŞ
Doç. Dr. Kanat Bazarbayev
Doç. Dr. Kendirbekova Zhanar
Doç. Dr. Mambetalina Aliya Saktaganova

Doç. Dr. H.Burçin HENDEN ŞOLT
Doç. Dr. Mazhenova Rauan
Doç. Dr. Naseem AKHTER

Çukurova Üniversitesi-Türkiye
*Abai Kazakh National Pedagogical University-
Kazakhstan*
Karaganda Buketov University-Kazakhstan
Constructor University Bremen-Germany
Karaganda Buketov University-Kazakhstan
*Walter Sisulu University Butterworth Campus –
South Africa*
Aleksander Xhuvani University, Elbasan-Albania
University of L'Aquila, L'Aquila-Italy
European University-Georgia
*Tiraspol Shevchenko State University-Republic of
Moldova*
*L.n. Gumilyov Eurasian National University –
Kazakhstan*
University of Delhi-India
Akdeniz Üniversitesi-Türkiye
Hitit Üniversitesi-Türkiye
Medipol Üniversitesi -Türkiye
Çanakkale Üniversitesi -Türkiye
Karaganda Buketov University-Kazakhstan
Atatürk Üniversitesi-Türkiye
Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi-Türkiye
*National University of Uzbekistan named after
Mirzo Ulugbek-Uzbekistan*
Atatürk Üniversitesi-Türkiye
*Vel Tech Rangarajan Dr. Sagunthala R& D
Institute of Science and Technology-India*
Karaganda Buketov University-Kazakhstan
Kocaeli Üniversitesi-Türkiye
Kırgızistan-Türkiye Manas Üniversitesi-Kırgızistan
Ahmet Yesevi Üniversitesi-Kazakistan
Karaganda Buketov University-Kazakhstan
*L.N. Gumilyov Eurasian National University-
Kazakhstan*
Zonguldak Bülent Ecevit Üniversitesi-Türkiye
Karaganda Buketov University-Kazakhstan
Shaheed Benazir Bhutto Women University-

Doç. Dr. Necati SÜMER

Doç. Dr. Nurlan Baigabylov

Doç. Dr. Nurzyinat Toktorbekova

Doç. Dr. Özkan AÇIŞLI

Doç. Dr. Ramazan AKKIR

Doç. Dr. Seyithan CAN

Doç. Dr. Yusuf Ziya GÖKÇEK

Dr. Anitha R.

Dr. Ahmet AKTAŞ

Dr. Belkacem BELABBAS

Dr. Binyam Zigta

Dr. Bülent ŞEN

Dr. Göksel ULAY

Dr. Hamid GADOURI

Dr. İlker TÜRKMEN

Dr. İlyas ERPAY

Dr. Irina-Ana DROBOT

Dr. Kadir KÜÇÜKTOPUZLU

Dr. Murat GENÇ

Dr. Musa ÇAKIR

Dr. Safa BEJOAUI

Dr. Yılmaz Ulvi UZUN

Pakistan

Siirt Üniversitesi-Türkiye

L.n. Gumilyov Eurasian National University-Kazakhstan

Osh State University-Kyrgyzstan

Atatürk Üniversitesi-Türkiye

Tekirdağ Namık Kemal Üniversitesi-Türkiye

Siirt Üniversitesi-Türkiye

Marmara Üniversitesi-Türkiye

Bharathi Women's College-India

Siirt Üniversitesi-Türkiye

Université Ibn Khaldoun - Tiaret-Algerie

Wachemo University-Ethiopia

Tokat Gaziosmanpaşa Üniversitesi-Türkiye

Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi-Türkiye

Khemis Miliana University-Algeria

Kırşehir Ahi Evran Üniversitesi-Türkiye

Siirt Üniversitesi-Türkiye

Technical University of Civil Engineering Bucharest-Romania

Siirt Üniversitesi - Türkiye

Atatürk Üniversitesi-Türkiye

Siirt Üniversitesi-Türkiye

University of Tunis El Manar-Tunisia

Bitlis Eren Üniversitesi - Türkiye

BİLSEL
1. BİLSEL INTERNATIONAL EFES
SCIENTIFIC RESEARCHES AND INNOVATION
CONGRESS
22-23 JULY- İZMİR/TURKEY

CONGRESS PROGRAM

Join Zoom Meeting ID: 861 4784 1198

Passcode: 949152

Join Zoom Meeting

<https://us06web.zoom.us/j/86147841198?pwd=dmdSVHdKMjNVeGp6RGZjaUR6UC80QT09>

PARTICIPATING COUNTRIES

**Algeria/Argentina/Azərbaycan/Bulgaria/France/Hungary/India/
Kazakhstan/Morocco/Pakistan/Romania/Russia/Tunisia/ Vietnam**

NUMBER OF INTERNATIONAL PARTICIPANTS: 47

NUMBER OF TURKEY PARTICIPANTS: 35

TOTAL NUMBER: 82

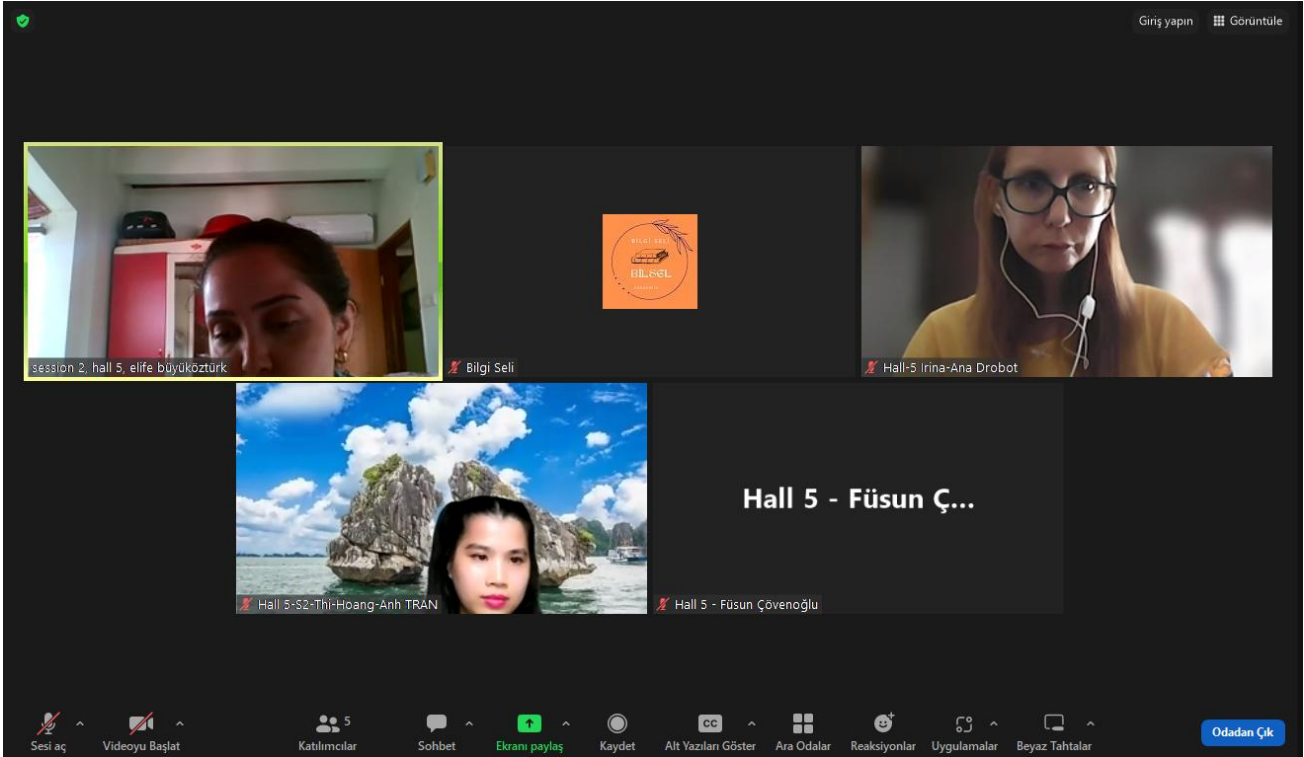
22.07.2023

TURKEY Local Time: 09:30-11:00

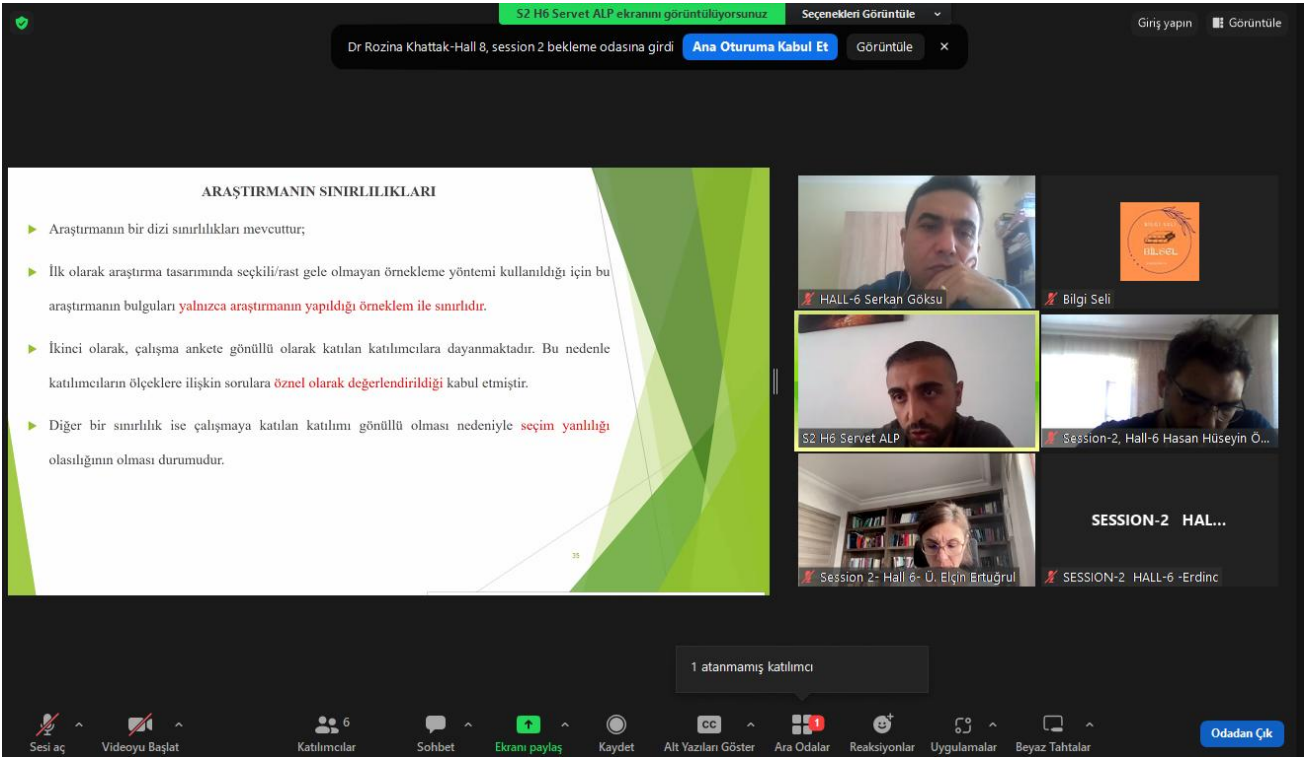
HEAD OF SESSION: Doç. Dr. Ümmühan Elçin ERTUĞRUL

SESSION-2 HALL-6

AUTHORS	AFFILIATION	TOPIC TITLE
Araştırma Görevlisi Servet ALP, Lisans Öğrencisi Ali Sayit KARAGÖL, Lisans Öğrencisi Mehmet AYMELEK	Burdur Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Üniversitesi	Yeşil Bilinç ile Yeşil Ürün Satın Alma Arasındaki İlişkinin İncelenmesi: Üniversite Öğrencileri Üzerine Bir Araştırma
Hasan Hüseyin ÖZDEMİR, Aytekin GÜNLÜ, Burak MAT	Selçuk Üniversitesi,	Hayvan Hastalıklarının Ekonomik Önemi
Erdinc Akyıldırım Thomas Conlon Shaen Corbet Les Oxley	University of Zurich, Zurich, Switzerland Bogazici University, Istanbul, Turkey University College Dublin, Ireland Dublin City University, Dublin 9, Ireland University of Waikato, New Zealand	Take Back Control': The Implications of Brexit Uncertainty on Investor Perception of ESG Reputational Events
Dr. Öğr. Üyesi Serkan Göksu	Afyon Kocatepe Üniversitesi,	Yatırım ve Dış Ticaret Sigorta Penetrasyon Oranları Üzerine Etkili mi?
Dr. Öğr. Üyesi Serkan Göksu	Afyon Kocatepe Üniversitesi,	Gelir Dağılımı ve Ekonomik Büyüme İlişkisi: Acımasız Büyüme Olgusu Türkiye için Geçerli mi?
Doç. Dr. Ümmühan Elçin ERTUĞRUL	Kırıkkale Üniversitesi,	Devletin Sorumluluğu Üzerine Bir İnceleme: Mülteciler ve Menşe Devlet

Zoom meeting interface for Hall 5. The screen shows four video thumbnails: "session 2, hall 5, elife büyüköztürk", "Bilgi Seli", "Hall-5 Irina-Ana Drobot", and "Hall 5-S2-ThiHoang-Anh TRAN". A central video thumbnail shows "Hall 5 - Fusun Çövenöglü". The meeting title is "Hall 5 - Fusun Ç...". The bottom toolbar includes icons for "Sesi aç", "Videoyu Başlat", "Katılımcılar", "Sohbet", "Ekranı paylaş", "Kaydet", "Alt Yazıları Göster", "Ara Odalar", "Reaksiyonlar", "Uygulamalar", "Beyaz Tahtalar", and "Odadan Çık".

Zoom meeting interface for Session 2. The screen shows a presentation slide titled "ARAŞTIRMANIN SINIRLILIKLARI" with the following text:

ARAŞTIRMANIN SINIRLILIKLARI

- ▶ Araştırmanın bir dizi sınırlılıkları mevcuttur;
- ▶ İlk olarak araştırma tasarımında seçkili/rast gele olmayan örnekleme yöntemi kullanıldığı için bu araştırmanın bulguları **yalnızca araştırmanın yapıldığı örneklem ile sınırlıdır.**
- ▶ İkinci olarak, çalışma ankete gönüllü olarak katılan katılımcılara dayanmaktadır. Bu nedenle katılımcıların ölçeklere ilişkin sorulara **özel olarak değerlendirildiği** kabul etmiştir.
- ▶ Diğer bir sınırlılık ise çalışmaya katılan katılımı gönüllü olması nedeniyle **seçim yanlılığı** olasılığının olması durumudur.

The slide number is 35. The meeting title is "S2 H6 Servet ALP ekranını görüntüleyorsunuz". The bottom toolbar includes icons for "Sesi aç", "Videoyu Başlat", "Katılımcılar", "Sohbet", "Ekranı paylaş", "Kaydet", "Alt Yazıları Göster", "Ara Odalar", "Reaksiyonlar", "Uygulamalar", "Beyaz Tahtalar", and "Odadan Çık".

<i>EXPRESSİNG CREATİVİTY AND PERSONALİTY THROUGH FASHİON.....</i>	267
<i>ANALYSİNG THE POEM A BİRTHDAY BY CHRİSTİNA ROSSETTİ .....</i>	283
<i>YEŞİL BİLİNÇ İLE YEŞİL ÜRÜN SATIN ALMA ARASINDAKİ İLİŞKİNİN İNCELENMESİ: ÜNİVERSİTE ÖĞRENCİLERİ ÜZERİNE BİR ARAŞTIRMA.....</i>	296
<i>HAYVAN HASTALIKLARININ EKONOMİK ÖNEMİ.....</i>	317
<i>TAKE BACK CONTROL': THE IMPLICATIONS OF BREXIT UNCERTAINTY ON INVESTOR PERCEPTION OF ESG REPUTATIONAL EVENTS.....</i>	337
<i>GELİR DAĞILIMI VE EKONOMİK BÜYÜME İLİŞKİSİ: ACIMASIZ BÜYÜME OLGUSU TÜRKİYE İÇİN GEÇERLİ Mİ?.....</i>	338
<i>INCOME DISTRIBUTION AND ECONOMIC GROWTH NEXUS: DOES THE PHENOMENON OF RUTHLESS GROWTH VALID FOR TÜRKİYE? .....</i>	339
<i>YATIRIM VE DIŞ TİCARET SİGORTA PENETRASYON ORANLARI ÜZERİNDE ETKİLİ Mİ? .....</i>	347
<i>DEVLETİN SORUMLULUĞU ÜZERİNE BİR İNCELEME: MÜLTECİLER VE MENŞE DEVLET.....</i>	357
<i>SELAHADDİN EYYUBİ'NİN ÖLÜMÜ SONRASI HAÇLILAR İLE EYYUBİLER ARASINDAKİ İLİŞKİLER .....</i>	366
<i>BİR ORTA ÇAĞ DİNİ SAVAŞI: BEŞİNCİ HAÇLI SEFERİ.....</i>	377
<i>THE TRACES OF THE WOMEN WHO PARTICIPATED IN THE PROCESS OF INDENDENCE IN LATIN AMERICA .....</i>	387
<i>АХМЕТ ЯСАУИ ҚАБІРХАНАСЫ ЕСІГІНІҢ ЖОҒАЛҒАН ТОҚПАҚШАЛАРЫ.....</i>	391
<i>"DİDAKTİK İNCİLLERİN" ÇEŞİTLİ BİÇİMLERİ POLONYA-LİTVANYA TOPLULUĞU'NDA, VE MUSCOVY'DE, BİZANS MİRASI OLARAK.....</i>	403
<i>İKİ ÇEKİRDEKLİ MN^{III} BİLEŞİĞİNİN YAPI VE LÜMİNESANS ÖZELLİKLERİ .....</i>	445
<i>YÜKSEK KATLILIKLI ARF SAYISAL YARIGRUPLARININ RF-MATRİSLERİ VE RF İLİŞKİLERİ.....</i>	446
<i>DÜŞÜK KATLILIKLI ARF SAYISAL YARIGRUPLARININ RF-MATRİSLERİ VE RF İLİŞKİLERİ.....</i>	448
<i>KINETICS AND MECHANISM OF THE SELECTED SENSITIZER-MEDIATOR ELECTRON-EXCHANGE REACTION FOR AQUEOUS DYE-SENSITIZED SOLAR CELLS (DSSCS).....</i>	450
<i>DMSO AS A KEY COMPONENT IN THE REDOX MECHANISM OF FERRICPYR-IODIDE IN AQUEOUS MEDIUM .....</i>	451
<i>METHOD FOR THE RAPID DETECTION OF GLUTEN CONTENT IN VARIOUS FOOD SAMPLES.....</i>	452
<i>SÜT VE SÜT ÜRÜNLERİ ÜRETİMİNDE MEMBRAN FİLTREASYON TEKNİĞİNİN KULLANIMI.....</i>	453
<i>USE OF MEMBRANE FILTRATION TECHNIQUE IN DAIRY AND DAIRY PRODUCTS.....</i>	454
<i>GIDA ATIKLARI VE DEĞERLENDİRME YÖNTEMLERİ.....</i>	462
<i>ANTIBACTERIAL EVALUATION AND SYNERGISTIC ACTIVITY OF AQUEOUS EXTRACTS OF Azadirachta indica (NEEM) AND Cymbopogon citratus (LEMON GRASS) ON CLINICAL ISOLATES..</i>	469

GELİR DAĞILIMI VE EKONOMİK BÜYÜME İLİŞKİSİ: ACIMASIZ BÜYÜME OLGUSU TÜRKİYE İÇİN GEÇERLİ Mİ?

Serkan GÖKSU | 0000-0003-3261-6769 | sgoksu@aku.edu.tr
Afyon Kocatepe Üniversitesi, Dinar Uygulamalı Bilimler Yüksekokulu, Sigortacılık Bölümü
Afyonkarahisar, Türkiye

Öz

Türkiye, ekonomileri derinden etkileyen küresel salgına rağmen dünyadaki en büyük on ekonomi arasına girme hedefinden kopmuş değil. Pandemi sonrası süreçte Türkiye hızlı bir toparlanma sürecine girmesine rağmen artan gelir eşitsizliği, enflasyon, işsizlik ve yoksulluk gibi sorunlar büyümenin nimetlerinden insanların hakkınca yararlanıp yararlanmadığı sorusunu gündemimize getirmiştir. Bu bağlamda mevcut çalışma ekonomik büyüme ve gelir dağılımı ilişkisine odaklanıp kaçınılması gereken kötü büyüme çeşitlerinden olan “*acımasız büyüme*” olgusunun Türkiye için geçerli olup olmadığını araştırmaktadır. Acımasız büyüme; büyümenin nimetlerinden sermaye sınıfının, emek sınıfından daha fazla yararlandığı, ekonomik büyümeye rağmen yoksulluk sınırı altına itilen kişi sayısının ve gelir adaletsizliğinin arttığı ekonomik durumu ifade eden bir kavramdır. Türkiye’de 2007 yılından 2022 yılına kadar Gini katsayısı ortalama 0,391’dir. Aynı dönemde bu katsayı yaklaşık % 6,5 oranında artmıştır. Bu oranın değerlendirilmesinde başlangıç yılının büyük ya da küçük olmasının problem olabileceği noktasından hareketle 2022 yılını, ortalama değişime göre kıyasladığımızda %5,4’lük bir artış meydana gelmiştir. Bilindiği üzere Gini katsayısının 0 olması gelirden herkesin aynı oranda pay aldığı mutlak eşitliği gösterirken, katsayının 1 olması ise gelirin tamamına bir kişinin sahip olduğu mutlak eşitsizliği gösterir. Dolayısıyla son yıllarda Türkiye’nin Gini katsayısının hem ortalama hem de nispi olarak büyümesi gelir dağılımında adaletsizliğin arttığının bir göstergesi olarak değerlendirilebilir. Büyüme rakamları açısından durumu değerlendirdiğimizde ise Türkiye aynı dönemde ortalama %4,90 büyümüştür. Türkiye’nin bu başarılı büyüme performansı karşısında gelir dağılımını iyileştirmede maalesef pek de başarılı olmadığını vurgulamak gerekir. Sonuç olarak büyümenin nimetlerinden insanların hakkettiği değeri al(a)madığı ya da meydana getirilen katma değer, gelir adaletini sağlamada başarısız olduğu açıktır. Dolayısıyla bu sorunu çözmek için elbette ki büyümenin azaltılmasından ziyade gelir dağılımını iyileştirici politikalara ağırlık verilmelidir. Spesifik politika önerisi olarak verginin “*ayırma ilkesine*” uygun bir şekilde sermaye sınıfının elde ettiği gelirin emek sınıfının elde ettiği gelire göre daha fazla vergilendirilmesi gerekir. Bunun için sermaye üzerinden yıllık artan oranlı vergi alınması, gelir dağılımında adaletin sağlanmasını kolaylaştıracaktır.

Anahtar Kelimeler: Acımasız büyüme, Ekonomik büyüme, Gini katsayısı.

INCOME DISTRIBUTION AND ECONOMIC GROWTH NEXUS: DOES THE PHENOMENON OF RUTHLESS GROWTH VALID FOR TÜRKİYE?

Serkan GÖKSU | 0000-0003-3261-6769 | sgoksu@aku.edu.tr

Afyon Kocatepe University, Dinar School of Applied Sciences, Insurance Department, Afyonkarahisar, Türkiye

Abstract

Despite the pandemic, Türkiye aims to be among the top 10 economies in the world. Türkiye is among the fastest-recovering countries in the post-pandemic period. Despite the rapid recovery in Türkiye in the post-pandemic period, problems such as increasing income inequality, inflation, unemployment, and poverty have brought the question of whether people benefited sufficiently from growth. The present study focuses on the relationship between economic growth and income distribution and explores whether the ruthless growth phenomenon is valid for Türkiye. Ruthless growth is a concept that expresses the economic situation in which the capital class benefits more than the labour class from economic growth, the number of people pushed below the poverty line despite economic growth, and therefore income inequality increases. Türkiye, the Gini coefficient from 2007 to 2022 has an average value of 0.391. In the same period, this coefficient increased by approximately 6.5%. Compared to the average change in 2022, it increased by 5.4%. Gini coefficient takes a value between 0 and 1. The fact that this coefficient is zero indicates absolute equality in which everyone receives the same share of income, while a value of 1 indicates absolute inequality. Therefore, the average and relative increase in Türkiye's Gini coefficient in recent years can be considered an indicator of increasing inequality in income distribution. Regarding economic growth, Türkiye grew by an average of 4.90% in the same period. As a result, despite Türkiye's high growth performance, it is unfortunately unsuccessful in improving income distribution. To solve this problem, of course, economic policies should focus on improving income distribution instead of reducing growth. Following the "separation principle" of the tax, we propose to policymakers an annual progressive tax on capital to tax the income of the capital class more than the income of the labour class.

Keywords: Ruthless growth, Economic Growth, Gini coefficient.

Giriş

Küresel salgının ortaya çıkardığı eşi görülmemiş zorluklara rağmen Türkiye, dünyanın en büyük on ekonomisinden biri olma yolundaki iddialı hedefine ulaşmak için dikkate değer bir dayanıklılık ve kararlılık

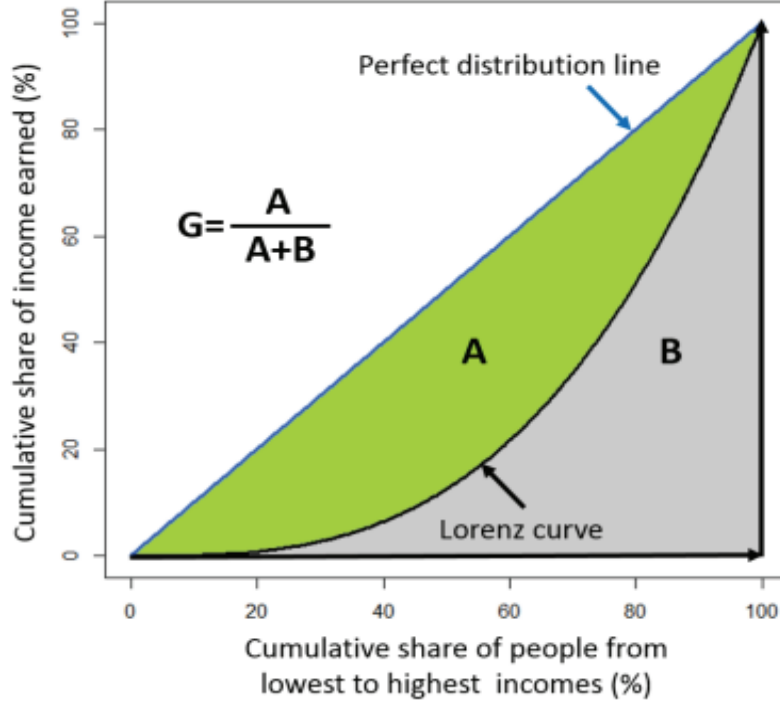
sergilemektedir. Türkiye, salgın sonrası dönemde en hızlı toparlanan ülkeler arasında yer almasının yanında (Göksu ve Balkı, 2022) gelir eşitsizliği, enflasyon, işsizlik ve yoksulluk seviyelerinde endişe verici bir artışa maruz kalmıştır. Pandeminin bu olumsuz etkilerini bertaraf edebilmek için kontrolsüz bir şekilde uygulanan para ve maliye politikalarının bu parametrelerdeki bozulmaları daha da derinleştirdiği söylenebilir. Türkiye'nin merkeze ekonomik büyümeyi alıp enflasyonu göz ardı etmesi, büyümenin nimetlerinden büyümede payı olan insanların/grupların adil bir şekilde pay alıp alamadığı sorusunu akıllara getirmektedir.

Bu çalışma, Türkiye'de ekonomik büyüme ile gelir dağılımı arasındaki ilişkiyi "*acımasız büyüme*" (UNDP, 1996) bağlamında ele almaktadır. Sermaye sınıfının, emek sınıfına göre ekonomik büyümeden orantısız bir şekilde fazla pay aldığı bir ekonomik durum olarak karakterize edebileceğimiz acımasız büyüme, genellikle gelir eşitsizliğinde artışa yol açar ve genel ekonomik aktivitelerdeki ilerlemeye rağmen daha fazla insanı yoksulluk sınırının altına iter (UNDP, 1996; Erkal, Akıncı ve Yılmaz, 2015). Çalışmanın tasarımı şu şekildedir: İlk olarak sorunun tespit edilmesi amacıyla Türkiye'de gelir eşitsizliği sorununun olup olmadığı araştırılacaktır. Sorunun tespit edilmesinin ardından bu soruna neden olabilecek temel ekonomik faktörler değerlendirilecektir. Daha sonra bu sorunun çözümü için çeşitli politika önerilerinde bulunulacaktır.

1. Problemin Tespiti: Türkiye'de Gelir Dağılımı ve Ekonomik Büyümenin Seyri

Gelir eşitsizliğini temsil etmede kullanılan çok farklı göstergeler olmakla birlikte bu çalışma, Gini katsayısını esas alır. Gini katsayısı (Gini, 1921) Lorenz eğrisi yardımıyla hesaplanır. Şekil 1'de görüldüğü üzere bu eğriyi elde edebilmek için öncelikle gelir verileri, en düşük gelire sahip olan bireyden en yüksek gelire sahip bireye doğru sıralanıp %20'lik paylara ayrılır. Daha sonra aynı şekilde nüfusta %20'lik paylara ayrılır. En düşük gelire sahip %20'lik nüfustan başlanarak, birikimli gelir dilimlerinin payları hesaplanır. Dikey ekseninde birikimli %20'lik gelir dilimleri, yatay ekseninde birikimli %20'lik nüfus dilimlerinin yer aldığı bir grafik çizilir. Kümülatif %20'lik nüfus dilimlerinin gelirden aldıkları paylar işaretlenir ve bu noktalar birleştirilir. Bu grafiğe orijinden başlayan ve gelir ve nüfus eksenlerini 45° açıyla kesen mutlak eşitlik doğrusu çizilir. Elde edilen şekil ile mutlak eşitlik doğrusu altında kalan alanın (A), mutlak eşitlik doğrusu altında kalan toplam alana (A+B) oranı Gini katsayısını verecektir.

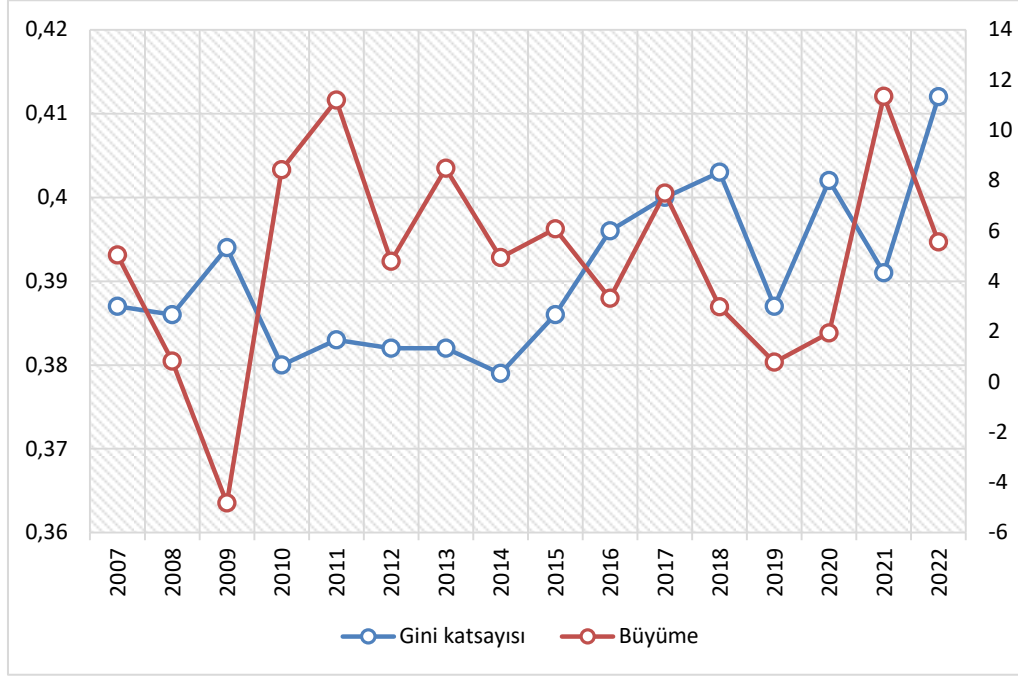
Şekil 1: Lorenz Eğrisi ve Gini Katsayısının Hesaplanması

Kaynak: Kim, Kam ve Lee (2017).

Türkiye'nin 2007'den 2022'ye Gini katsayı değeri ortalama 0,391 olarak hesaplanmıştır. Bu oran aynı zaman dilimi içinde yaklaşık %6,5'lik endişe verici bir artışa karşılık gelir. Yapılan değerlendirmede başlangıç yılının büyük ya da küçük olmasının yanıltıcı sonuçlar verebileceği noktasından hareketle, ortalama değişimle kıyaslasak bile %5,4'lük önemli bir artışa karşılık gelir. Aynı dönem için Türkiye, ekonomik büyüme açısından ortalama %4,90'luk bir büyüme oranı yakalamıştır. Ancak bununla birlikte, bu övgüye değer ekonomik performansı, adil bir gelir dağılımına maalesef çevirememiştir. Şekil 2'de Türkiye için dikkat çekici bir başka sonuç ise 2008 küresel krizinin yansımalarının etkisi aynı yılında görülmekle beraber ağırlıklı olarak 2009 yılında belirginleştiğidir. 2009 yılının ve 2019'da yaşanan pandeminin hemen ardından baz etkisiyle birlikte yaşanan % 11'in üstünde büyüme rakamlarının olduğu yıllarda gelir dağılımında iyileşmeler olduğu gözükmemektedir. Büyümenin daha az olduğu ya da ekonominin daraldığı yıllarda gelir dağılımındaki bozulmalar dikkat çekicidir. Sonuç olarak ekonomik büyümeyle gelir dağılımındaki adaletsizlik arasındaki ilişkiler oldukça karmaşık gözükmemekle beraber ekonomik büyümedeki artışların gelir dağılımı üzerindeki etkisinin azalışlardan daha farklı olduğu yani simetrik değil de asimetrik ilişkiler olabileceğini ifade edilebilir.

Şekil 2: Büyüme ve Gini Katsayısının Zaman Yolu Grafiği

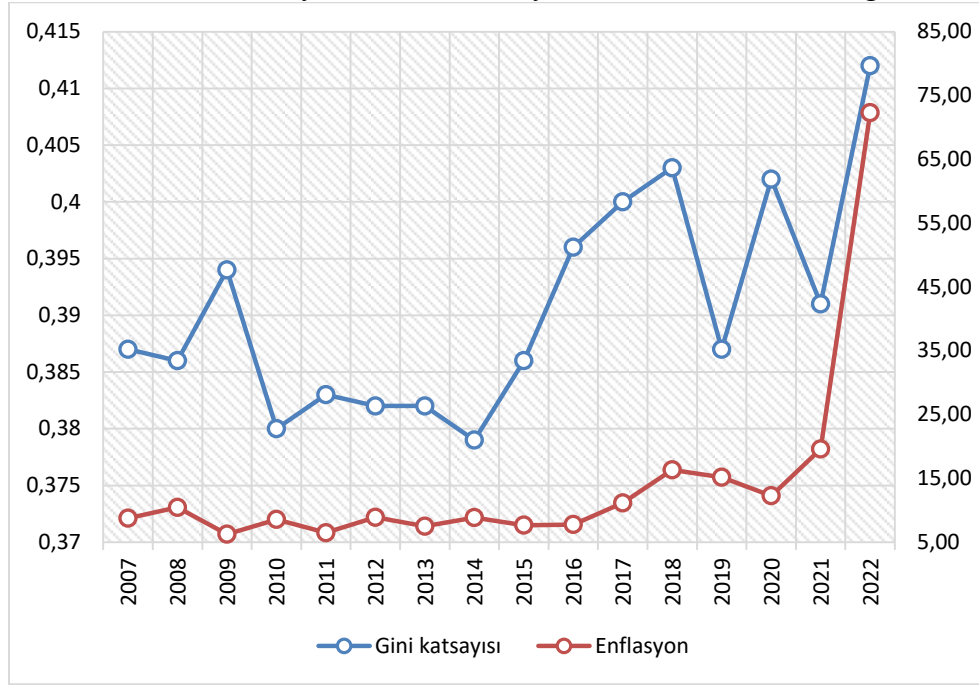

Kaynak: Dünya Bankası ve TÜİK verilerinden yararlanarak oluşturulmuştur.

2. Problemin Nedenleri: Türkiye’de Gelir Eşitsizliği Üzerinde Etkili Olan Ekonomik Faktörler

Gelir dağılımı üzerinde sosyal, siyasal ve kültürel faktörlerin de etkisi olmakla birlikte bu çalışma büyüme, enflasyon ve işsizlik gibi salt ekonomik faktörlere odaklanarak kendini sınırlar. Gelir dağılımı üzerinde etkili olması beklenen ilk faktör olan ekonomik büyüme bir önceki başlıkta ele alınmıştır. Gelir dağılımı üzerinde etkili olması beklenen ikinci faktör olarak enflasyon sorunu gösterilebilir. Enflasyonun gelir dağılımını olumsuz etkilemesi beklenmektedir. Çünkü enflasyon fiyatlar genel düzeyinde sürekli ve hissedilebilir bir artıştır ve paranın satın alma gücünü zayıflatan bir fenomendir. Fakir vergisi olarak tanımlanabilecek enflasyondan özellikle alt gelir grupları daha fazla etkilenir (Göksu ve Mere, 2022) ve gelir dağılımındaki adaletsizliği daha da derinleştirir. Uzun süre tek haneli ve stabil giden enflasyon oranları pandeminin olumsuz etkilerini bertaraf etmek için atılan genişletici para ve maliye politikalarının da etkisiyle son iki yılda baş döndürücü bir hızla artmıştır. Şekil 3’te görüldüğü üzere son iki yıl hariç 2007-2020 döneminde ortalama %9,7 olan enflasyon oranı 2022 yılında %72,3 olarak gerçekleşmiştir.

Şekil 3: Enflasyon ve Gini Katsayısının Zaman Yolu Grafiği

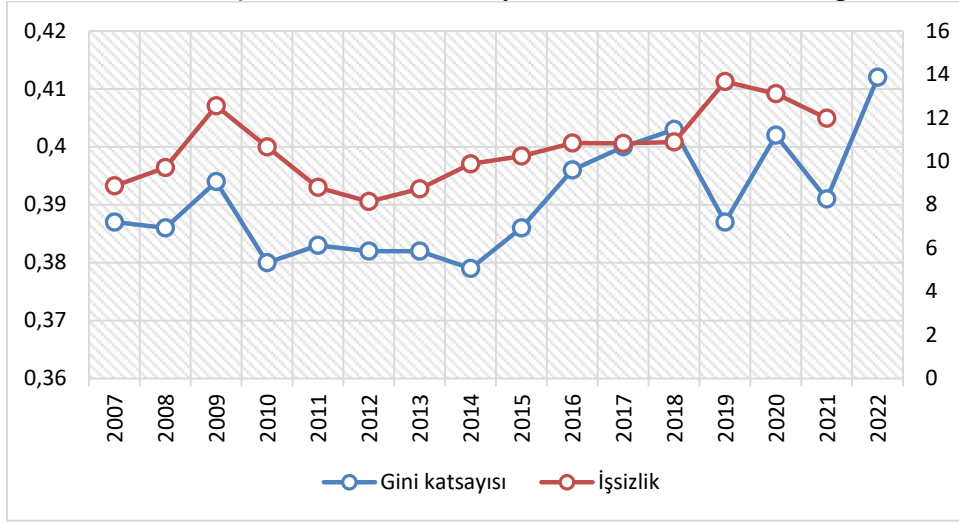

Kaynak: Dünya Bankası ve TÜİK verilerinden yararlanarak oluşturulmuştur.

Bu iki değişken son yıllarda oldukça benzer bir eğilim göstermektedir. Enflasyonun stabil olduğu dönemlerde gelir eşitsizliğinin düşme eğiliminde olduğu söylenebilir. Ancak 2014-2018 yılları arasında gelir eşitsizliğinde görülen ani artışın tek başına enflasyonla da açıklanması pek de mümkün değildir.

Gelir dağılımı üzerinde etkili olması beklenen üçüncü faktör ise işsizlik sorunudur. Kaçınılması gereken bir diğer büyüme türü olan “istihdam yaratmayan büyüme” ekonominin büyümeye rağmen istihdam imkanlarının yeterince ya da hiç artmadığı (Küçükaksoy ve Songur, 2020) veya işsizliğin arttığı (Göksu, 2022) bir konjonktür olarak tanımlanabilir. İşsizlik sorunu, enflasyonun çok daha vahimidir. Çünkü işsizlik, enflasyon sebebiyle azalan gelirin çok daha kötüsü olup hiç gelir elde edememe durumudur. Dolayısıyla işsizliğin gelir dağılımı üzerinde daha dramatik sonuçlarının olması beklenmektedir. Şekil 4’teki zaman yolu grafiğinden görüldüğü üzere pandeminin patlak verdiği 2019 yılı hariç işsizlik ve Gini katsayısı oldukça paralel bir seyir izlemektedir.

Şekil 4: İşsizlik ve Gini Katsayısının Zaman Yolu Grafiği

Kaynak: Dünya Bankası ve TÜİK verilerinden yararlanarak oluşturulmuştur.

Gelir dağılımı üzerinde etkili olan ekonomik faktörler hiç şüphesiz bunlarla sınırlı değildir. Ekonomik göstergelerin yanında gelir dağılımı üzerinde etkili olan farklı faktörler de vardır. Bunlar teknolojik değişim (Jaumotte, Lall ve Papageorgiou, 2013), eğitim düzeyi (Sylwester, 2000), vergi politikaları (Biswas, Chakraborty ve Hai, 2017), fırsatlara erişimi kısıtlayan cinsiyet, ırk ve etnik köken (Belle ve Doucet, 2003) gibi faktörlerdir. Şüphesiz çalışmanın kapsamı bu faktörlerin tamamını incelemeye elverişli değildir.

3. Çözüm Önerileri:

Gelir dağılımı üzerinde etkili olan çok farklı faktörler olduğu gibi bu sorunun çözümünde uygulanabilecek çok farklı politikalar vardır. İlk olarak, teknolojik gelişmeler sebebiyle istihdam edilemeyen nitelsiz iş gücünün, farklı iş kollarına kanalize edilebilmesi için eğitim ve beceri geliştirme programlarının sayısının ve niteliğinin artırılması önerilebilir. Özellikle ilk işini kuracak olan eğitimli gençlerin yararlanabileceği, mikro-finans benzeri finansal enstrümanların sayısı artırılabilir. Asgari ücretin insani yaşam standartlarına yaraşır seviyelerde belirlenmesi gerekir. Bu husus çalışanın verimliliğini arttırmada ve yoksulluğu azaltmada önemli olduğu gibi eğitim ve sağlık alanına erişimde fırsat eşitliği konusunda da büyük önem arz eder. Toplumun dezavantajlı kesimlerinin tamamını kapsayacak bir sosyal güvenlik ağının inşası gereklidir. Ayrımcılığı önleyen politikalara ağırlık verilmesi önerilebilir. Belki de en önemli husus bu politikaları gerçekleştirirken bu politikaların faturasını/maliyetini kolaycı bir yolla toplumun tüm kesimi üzerine kesmek yerine daha fazla gelir elde eden sermaye sınıfının bu yüke daha fazla katlandığı bir vergi sistemi inşasına ihtiyaç vardır. Bu noktada vergilemede adalet konusu önem kazanır.

J.S.Mill, John Locke, David Hume, Thomas Hobbes gibi düşünürlerden bu yana vergi adaleti konusu tartışılmaktadır. Vergilemede adaletin sağlanması konusunda eşit mutlak fedakârlık, eşit oranlı fedakârlık, eşit marjinal fedakârlık ve en az toplam fedakârlık gibi farklı fedakârlık yaklaşımları vardır (Demir, 2015: 117-118). Eşit mutlak fedakârlık anlayışı herkesin *eşit miktarda* vergi ödemesi gerektiğini önerirken eşit oranlı fedakârlık anlayışı ise herkesin *eşit oranda* vergi ödemesini öneren bir yaklaşımdır. Eşit marjinal fedakârlık yaklaşımı ise gelir düzeyinin artmasıyla vergi oranının da arttığı bir sistemdir. Artan oranlı tarifeler bu anlayışa örnek verilebilir. Son olarak en az toplam fedakârlık anlayışına göre ise artan oranlı vergi tarifelerine, asgari geçim indirimi, sakatlık indirimi gibi uygulamalar entegre edilir (Demir, 2018: 14). Vergi adaleti konusu genel olarak toplumsal uzlaşma belgelerinde güvence altına alınmaktadır. 1982 Anayasasının 73. maddesinde vücut bulan “*mali güç*” prensibi, kişilerin ve kurumların mali gücüne göre vergilendirilmesi gerektiğini ifade eder. Bu tartışmaların son geldiği noktada ise Piketty (2014) derinleşen gelir eşitsizliğinin azaltılması ve servet kümelenmesinin önüne geçilebilmesi için büyük servete sahip olan kesimin daha yüksek oranda vergi alınmasını içeren vergi reformudur.

Sonuç

Her ne kadar 1982 Anayasasında, mali güce göre vergi, sosyal devlet ilkesi, adil gelir dağılımı gibi çok değerli maddeler olsa da bu kavramların pratiğe dönüştürülmesinde bazı aksaklıkların yaşandığı açıktır. Nasıl ki toplum içerisinde elde edilen gelirin tamamının kişiler arasında eşit bir şekilde paylaşılması adil bir gelir dağılımı değilse (çünkü gelirin artmasına katkısı olmayan kişilerin gelirden pay alması da adil değildir) insanların gelirden hak ettiği payı alamamaları da adil bir gelir dağılımı değildir. Örneğin Türkiye gibi en zengin %20'nin en fakir %20'nin elde ettiği gelirden yaklaşık 8 kat daha fazla gelir elde etmesi ya da en zengin %10'un en fakir %10'unun elde ettiği gelirden yaklaşık 14 kat daha fazla gelir elde etmesinin gelir adaletiyle açıklanabilir bir tarafı yoktur.

Sonuç olarak çalışma, adil olmayan bu gelir dağılımını daha adil hale getirebilmek için verginin “ayırma ilkesine” uygun olarak sermaye sınıfının elde ettiği gelirin, emek sınıfının elde ettiği gelire oranla daha fazla vergilendirilmesine yönelik vergi uygulamalarının arttırılmasını politika yapıcılara önerilir. Ülkemizde gelir vergisi açısından uygulama alanı bulan artan oranlı vergi tarifesinin sermaye gelirleri için de uygulanması önerilebilir. Dolayısıyla spesifik politika önerisi olarak Piketty'nin (2014) sermaye üzerinden yıllık artan oranlı vergi önerisi, gelir dağılımında adaletin sağlanması için politika yapıcılara öneri olarak sunulmaktadır. Bu sorunun çözümü için küresel örgütler çeşitli adımlar atsa da (sürdürülebilir kalkınma hedefleri gibi) asıl görev toplumsal baskı gruplarına düşmektedir.

Kaynakça

- Belle, D., & Doucet, J. (2003). Poverty, inequality, and discrimination as sources of depression among US women. *Psychology of women quarterly*, 27(2), 101-113.
- Biswas, S., Chakraborty, I., & Hai, R. (2017). Income inequality, tax policy, and economic growth. *The Economic Journal*, 127(601), 688-727.
- Demir, İ. C. (2018). Mükellef Perspektifinden Vergi Tarifeleri: Türkiye Örneği. *Sosyoekonomi*, 26(35), 11-26.
- Demir, İ.C. (2015), Kamu Maliyesi, Afyonkarahisar: Limit Yayınları.
- Dünya Bankası. (2023). World Bank Indicators. URL: [http://www.worldbank.org/]. Erişim tarihi: [10/06/2023].
- Erkal, G., Akıncı, M., & Yılmaz, Ö. (2015). Yoksulluk, Gelir Eşitsizliği ve Ekonomik Büyüme İlişkisi: Seçilmiş Doğu Avrupa ve Latin Amerika Ülkeleri İçin Ampirik Bir Analiz. *TISK Academy/TISK Akademi*, 10(19).
- Gini, C. (1921). Measurement of inequality of incomes. *The economic journal*, 31(121), 124-125.
- Göksu, S. (2022). İstihdam Yaratmayan Büyüme Hipotezi Türkiye için Geçerli mi? 6. *Uluslararası İzmir İktisat Kongresi*. 76-82.
- Göksu, S., & Balkı, A. (2022). Ülke Risk Primi ile Temel Makroekonomik Göstergeler Arasındaki İlişki. *Dumlupınar Üniversitesi İİBF Dergisi*, (9), 9-18.
- Göksu, S., & Mere, M. (2022). İktisadi Hoşnutsuzluk Endeksi ve Ekonomik Büyüme Sigortacılık Sektörü Üzerinde Etkili mi?. *International Journal Of Social Humanities Sciences Research*, 9(82), 680-689.
- Jaumotte, F., Lall, S., & Papageorgiou, C. (2013). Rising income inequality: technology, or trade and financial globalization?. *IMF economic review*, 61(2), 271-309.
- Kim, M. J., Kam, S., & Lee, W. K. (2017). Inequality status of household medical expenditure distribution by household income quartile and associated factors with household catastrophic medical expenditure in Korea. *Journal of Health Informatics and Statistics*, 42(3), 232-240.
- Küçükaksoy, İ., & Songur, D. (2020). İstihdam Oluşturmayan Büyümenin Türkiye’de ve OECD Ülkelerinde Geçerliliği. *Anadolu Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 20(3), 143-170.
- Piketty, T. (2014). Capital in the twenty-first century. *Harvard University Press*.
- Sylwester, K. (2000). Income inequality, education expenditures, and growth. *Journal of development economics*, 63(2), 379-398.
- Türkiye İstatistik Kurumu. (2023). Gelir Dağılımı İstatistikleri 2022. Ankara: TÜİK. URL: [https://www.tuik.gov.tr/]. Erişim tarihi: [10/06/2023].
- UNDP, (1996). Human Development Report. *Oxford University Press*, New York.